

Bősze Péter

Ez is, az is

Hozzászólók: Berényi Mihály, Keszler Borbála, Kovács Éva, Kuna Ágnes, Laczkó Krisztina, Ludányi Zsófia, Varga Csaba

NEHÉZSÉGEK A STANDARD SZÓVAL

A *standard* szóval társuló szavak írása messze nem egységes, néha még a szótárakban sem:

A magyar helyesírás szabályai (AkH.¹²): *standardállapot*, *standard eloszlás*, *standard modell*

Osiris helyesírás: *standardállapot*, *standardpotenciál*

Orvosi helyesírási szótár: *standardállapot*, *standardentalpia*, *standardentrópia*, *standardérték*, *standardoldat*, *standardpotenciál*, *standard-redoxipotenciál*, *standardsorozat*, *standard-szabadentalpia*, *standardszérum*

Szakszövegekben ilyenek olvashatók: A *standard állapot kémiai* [...]; A *standard állapotú gázok* [...];

A *fizikai mennyiségek standard értéke* [...]; *standard reakcióentalpia*; *standard entrópia*; A *standard entrópia változások* [...]; *standardérték*, *standard érték*; *standard oldat*; *standard sorozat*; *standard szérum*; *standard z érték* a szokásos, *szerintem standard Z-érték*

Miként foglaljunk állást?

Berényi Mihály

Gondolkodás nélkül ez a válasz jött elő bennem: A *standard* (milyen?) jelző és (mi?) főnév lehet. A jelzőt a jelzett szótól külön írjuk, a főnevekből lehet összetételt gyártani. Nekem: Milyen állapot? *Standard állapot*. Milyen hiba? *Standard hiba*. Az én fülemben rosszul hangzik: Minek az állapota? A *standardnak* az állapota. Óriási kavargás lesz (már van) itt az egybe- és különírás terén. Miért *standardállapot* és *standard modell*? Én még a *standard entrópián*, *standard értéken*

nőttem fel, a véleményemmel nem sokra mérsz. Szerintem is *standard Z-érték*.

Eszembe jutott a hasonló *referencia*. A *referenciaérték* egy szóként állandósult. Nekem a *referencia* főnév. Minek az értéke? Az összehasonlítási alapnak, mintának (*standardnak?*).

Kuna Ágnes

A *standard* írásmódjában fontos, hogy főnév vagy melléknév a szövegek környezetben.

A javasolt írásmódok:

standardállapot, *standardérték*

standard állapotú – A *standard* melléknévet és az *állapotú* melléknévet különírjuk, mivel a minőségjelzős kapcsolatok tagjait általában különírjuk egymástól.

standardállapotú – A *standard* főnevet és az *állapotú* melléknévet egybeírjuk, mivel a jelentéssűrítő összetételeket egybeírjuk.

standard értéke MERT: 1) A *standard* melléknévet és az *értéke* főnevet különírjuk, mivel a minőségjelzős kapcsolatok tagjait általában különírjuk egymástól; vagy a jelölt birtokos szerkezet tagjait külön írjuk). 2) A *standard* főnevet és az *értéke* főnevet különírjuk, mivel a birtokszón a birtokviszonyra utaló birtokos személyjellel (*értéke*) és/vagy a birtokoson *-nak/-nek* raggal jelölt kapcsolatok tagjait általában különírjuk egymástól.

Szaknyelvi környezetben a *standard* jellemzően szakszót alkot, és egybe írjuk: *standardállapot*, *standardérték*, *standardsorozat*, *standardszérum*, *standardszérumszint*, *standardentrópia*, *standardentrópia-változás*, *standard Z-érték*.

Ludányi Zsófia

Kiegészítésként küldök még néhány szótározott kifejezést. Műszaki helyesírási szótár: *standardállapot*, *standardanyag*, *standardelektrod*, *standardentrópia*, *standardszéria*, *stan-*

dardpotenciál, standardállapot-meghatározás, standard-elektrodpotenciál, standard-hidrogénelektrod.

A készülök fizikai helyesírási szótár szöszedetéből (elérhető: <https://doktar.titkarsag.mta.hu/helyesiras/szotar-2015.pdf>): *standardállapot, standard egyensúlyi állandó, standard elektrodpotenciál, standardeltérés, standardfrekvencia, standard hiba, standard hőmérséklet, standard képződéshő, standard levegő, standard modell, standard módszer, standard moláris entalpia, standardoldat, standard vízoszlop, torzítási standard, fázisstandard, frekvencia-standard, kísérleti standard eltérés, neutronstandard.*

A *standard* kettős szófajú szó, lehet főnév és melléknév is. Főnévként (forrás: ÉKsz.²) a jelentése 1) 'valamely munkának szokásos mértéke, mintája'; 2) 'szabvány'; 3) 'megkívánt színvonal'. Melléknévként: 1) 'előírással, szabványos'; 2) 'állandó, rendszeres'; 3) 'alapvető jelentőségű <tudományos mű>'.
 A különírás-egybeírás kérdésében vezérfonalként szolgálhat az, hogy a szóban forgó esetben milyen szófajról van szó. Nyilván ehhez tudni kell a szerkezet/összetétel jelentését is, ezzel én gondban vagyok, de a szakembernek nem okoz problémát. Általában elmondható, hogy a *standard* mint főnév + főnév esetében valószínűleg összetételről van szó, tehát egybeírandó, míg a melléknévi szófajú *standard* többnyire minőségjelző szokott lenni, tehát a különírás lesz a megfelelő. Ugyanakkor nehézséget jelenthet, hogy bizonyos esetekben a melléknévi szófajú *standard* és az azt követő főnév mégis egybeíródik, pusztán a kialakult íráshagyomány miatt. Érdemes a bizonytalan esetekben a helyesírási szótárakban utánanézni a megfelelő írásmódnak.

Sokszor azonban nehéz különbséget tenni, hogy mikor főnévi és mikor melléknévi szófajú a *standard*. Ez nem csupán az adott szakma művelőinek okoz gondot, hanem olykor a nyelvészeknek is. Hiszen például a *standardoldat* elemezhető úgy is, hogy 'a standardnak megfelelő oldat', itt tehát két főnévből álló jelentéssűrítő alárendelő összetétel, de ha úgy oldom fel, hogy 'előírással, szabványos oldat', akkor a szófaj melléknévi, minőségjelzős szerkezetéről van szó, amely a kialakult szokás miatt egybeírandó (nincs jelentésváltozás!).

Megfigyelhető tendencia, hogy ha a minőségjelzős szerkezet 1 + 2 felépítésű (például *standard képződéshő, standard módszer, standard vízoszlop*), úgy szinte soha sem olvad össze összetétellé a szerkezet a hagyomány miatt. A hagyomány miatti egybeírás az 1 + 1 szerkezetűekre jellemző: *standardérték, standardpotenciál* – habár hangsúlyozom, bizonytalan vagyok abban, hogy itt melléknévi szófajú *standarddal* alkotott hagyományos írásmódú összetételről van-e szó, avagy főnévi szófajú *standarddal* alkotott alárendelő összetételről. Ezt a kérdést az adott terület szakemberei tudják megválaszolni.

A végkövetkeztetés, hogy igazán jó ökölszabályt nem lehet megfogalmazni.

A végkövetkeztetés, hogy igazán jó ökölszabályt nem lehet megfogalmazni.

A kérdéses esetekre egyenként válaszolok.

Szakszövegekben ilyenek olvashatók: *A standard állapot kémiai [...]; A standard állapotú gázok [...]; A fizikai mennyiségek standard értéke [...]; standard reakcióentalpia, standard entrópia, A standard entrópia változások [...]*

Úgy tűnik, az írásgyakorlatban is ingadozás figyelhető meg – joggal. A normának megfelelően tehát *standardállapot, standardállapotú gázok, a mennyiségek standardértéke, standard reakcióentalpia* v. *standard-reakcióentalpia* (jelentéstől függ, nem ismerem a jelentést), *standardentrópia, standardentrópia-változások*.

standardérték, standard érték

A *standard oldat* általános forma, a *standard sorozat, standard szérum* szintén.

Standardérték, standardoldat, standardsorozat, standard-szérum

– jó lenne tudni a pontos jelentést, ennek hiányában én mindkét írásmód mellett tudok érvelni.

standard z érték a szokásos, szerintem *standard Z-érték*

Igen, *standard Z-érték*. Talán itt inkább melléknévi a szófaj, de nem tudom a jelentést.

Nem javaslom, hogy eltérjünk a szótárban szereplő normatív írásmódtól pusztán azért, mert az a szokásos. A nem szótározott esetekben pedig sokat segít a szerkezet/szó elemzése: mit jelent, milyen szófajú lehet a *standard*. Általánosságban azt javaslom, hogy maradjunk a különírásnál, az az alapvető forma, az egybeíráshoz nyomós ok kell. Úgy látom, egyébként az írásgyakorlat (a küldött példák alapján) kimondottan a különírás felé tart (habár természetesen jó volna ezt az óvatos feltételezést korpuszvizsgálatokkal megtámogatni).

Varga Csaba

Én a *standardot* jelzőnek tekintem, mindig külön is írom. Például a *standard elektrod* egyfajta viszonyítási elektrod, a *standard oldat*, vagy a *standard népesség* viszonyítási alapot jelent. Itt tehát a *standard* = 'viszonyítási'. Máshol pedig a *standard* = 'standardizált', vagyis viszonyított, csak éppen rövidítve. A *standard deviáció* használatát nem támogatom, van magyar megfelelője: a *szórás*. A *standardizálás* statisztikai és epidemiológiai szakszó. Jó lenne magyarul mondani, ha volna rá megfelelő magyar szakkifejezés.

ÖSSZEZÉS (Bősze Péter):

standard standardok, standarddal | standardállapot, standardentalpia, standardentrópia, standardérték, standardoldat,

standardpotenciál, standard-redoxipotenciál, standardsorozat, standard-szabadentalpia, standardszérum, | ~ anyag, ~ clearance, ~ deviáció, ~ elektród, ~ eloszlás, ~ eltérés, ~ error, ~ függvény, ~ hiba, ~ kezelés, ~ modell, ~ mű, ~ műtét, ~ népesség, ~ palack, ~ populáció, ~ radiográfia, ~ szerencsejáték, ~ toxin, ~ viszonyítási alap, ~ Z-érték | világ ~ populáció

standardizál *standardizáció, standardizálás, standardizált | standardizált halálozási arányszám, standardizált hányadosmutató | direkt standardizálás*

ANDROGÉN, ÖSZTROGÉN, ANTIGÉN STB.

Szótársításai írása a szakirodalomban nem egységes. Kérdés: hogyan írjuk a következőket?

*androgén + többlet
androgén + hormon
androgén + hatás
androgén + túlsúly
androgén + túltengés
androgén + pseudohermaphroditismus
androgén + termelés
androgén + jelfogó/receptor
androgén + termelő daganat*

Berényi Mihály

Az angolban az *androgen* = 'androgenic hormon' vagyis az *androgen* az főnév, az *androgenic* a jelző, tehát a példákban az *androgén* egy szóból álló anyagnévi jelző lehetne, ezért *androgénhatás, androgéntúlsúly* stb.

Magyarban nincs az *androgenic* jelzőnek megfelelő szó (*androgenikus túlsúly?*), ezért mintha főnév és jelző is lenne az *androgén*. A *nephrogen diabetesben* a *nephrogen* (= 'vese eredetű') jelző, és az *androgénnel* azonos módon képeztük. Magyarosan *nefrogén diabéteszt* írunk, két szóban. A *lymphogen* = 'nyirok eredetű'. Jelzőnek érzem. Ki érti ezt?

Androgén + többlet: Elsőre *androgéntöbbletre* gondoltam. Ez igaz is lehet, ha a fokozott hatás nagyobb mennyiségű/koncentrációjú androgéneken alapul. A fokozott androgénhatáshoz azonban szabad jelfogók kellene, ugyanannyi androgén hatása fokozódik, ha például a jelfogók gátlása/blokkja mérséklődik. Ekkor rossz az *androgéntöbblet*, jobb a fokozott *androgénhatás*.

Az *androgén, ösztrogén* stb. nem összetett szó (*ösztrogénhatástalanítás* egy szó), mivel az előtagok nem önállóak. Az utótag (-*gén* és nem *gén!*) sem önálló szó. A -*gén* 'valamit teremtő, képző; utótag, a *gén* örökítő anyag'; főnév.

Keszler Borbála

Az összegzésben lévő szóbokor megfelelő.

Kovács Éva

A válaszokat a munkatársaimmal közösen fogalmaztuk meg: *androgéntöbblet, androgén hormon, androgénhatás, androgéntúlsúly, androgéntúltengés, androgén-pszepseudohermafroditismus*, de inkább: *androgén hormon által fokozott pseudohermaphroditismus, androgéntermelés, androgén-jelfogó vagy androgénreceptor, androgéntermelő daganat*.

Kuna Ágnes

Az említett szavaknak nincs köze a génhez, így nem is összetételek. Habár eredetileg például az *ösztrogén* összetett szó: *oestrus* ('nőstény állatok termékeny életszakasza') + *gén* ('generálás, létrehozás'). A mai magyar beszélő számára ez nem összetett szó, így akkor sem kell szótagot számolni, ha még egy tag kapcsolódik hozzá: például *ösztrogénhiány, ösztrogéneloszlás, androgéntöbblet, androgénhormon, androgénhatás, androgéntúlsúly, androgéntúltengés, androgéntermelés, androgén pseudohermaphroditismus, androgén jelfogó/receptor, androgéntermelő daganat*.

Laczkó Krisztina

Mártonfi Atillával is egyeztetve: a *gén* végűek nem mehetnek az anyagnévi szabály szerint, mert az *androgén daganat* nem anyagnév, hasonló kicsit az ételnevekhez, de anyagnév csak akkor lehet valami, ha az emberi észlelés szerint az az anyag homogéne jellemzi az adott dolgot: *faasztal*. De egy daganat esetében ez így szerintünk nem állja meg a helyét. Abban hasonlít csak a dolog, hogy a -*gén* végűek kettős szófajúk: melléknévek és főnevek is. Vagyis inkább a melléknévi különírást kellene alkalmazni: *androgén daganat*. A teljes különírást javasoljuk, annál egyszerűbb nincsen.

Ludányi Zsófia

androgéntöbblet, androgénhormon, androgénhatás, androgéntúlsúly, androgéntúltengés, androgéntermelés, androgéntermelő daganat

androgén-pszepseudohermafroditismus

Ehhez hozzáfűzném, hogy a szótárban csak a latinos forma szerepel (*pseudohermaphroditismus*), ugyanakkor a *sima hermaphroditismusnál* nyíllal utal az ajánlottabb magyaros formára. Tekintve, hogy az *androgén* előtag magyaros írásmódú, célszerűbbnek látom a *pszepseudohermafroditizmust* is magyarosan leírni.

androgénreceptor, androgénjelfogó

A jelentést nem tudom, amennyiben birtokviszony áll fenn az *androgén* és a *receptor* között, vagy netán jelentéssűrítés, akkor egybe; ha főnév jelzős szerkezet – 'olyan jelfogó, amely egyben egy androgén is' –, akkor külön (*androgén jelfogó*), itt tehát az értelmezéstől függ az írásmód.

Az *androgén, ösztrogén* szavakat én sem tartom összetételnek. A -*gén* valamiféle szuffixum.

Kiegészítés: Úgy tűnik, az *androgén* kettős szófajú szó, főnév és melléknév is lehet. Van, ahol egyértelmű a jelentés a nem szakmabelinek is (*androgéntúlsúly*, *androgénszint*), de például a különírva javasolt *androgén hormon*, *androgén daganat* esetén bizonytalan vagyok a szófajban. Tudni kellene a jelentést.

A korábbi hozzászólásomat módosítom: az *androgén-pseudo-hermafroditizmus* esetén a különírást javaslom a kötőjeles írás helyett (*androgén pseudohermafroditizmus*), mivel az Orvosi helyesírási szótár is különírva tünteti föl – itt tehát egyértelműen melléknévi szófajú a szó. A magyaros írásmódot (*pseudohermafroditizmus*) azonban továbbra is javaslom a latinus helyett, a szótárban is csak a magyaros írásmód szerepel.

Az *androgénjelfogó*, *androgénreceptor* – a magyarázat alapján – inkább összetételnek tűnik nekem.

ÖSSZEGZÉS (Bősze Péter):

Az *antigén*, *androgén*, *ösztrogén* stb. egyszerű szavak: a *-gén* szóvégződés ('valamit teremtő') képző. Nem azonos a *gén* ('örökítő anyag') főnévvel. Ezek a molekulák nem tekinthetők anyagnévnek. Kettős szófajúak: melléknévek és főnevek. Melléknévként, például az *androgén*, az alaptag *androgén* voltára vagy *androgén* jellegzetességére utal. A főnévi jelentésűek az utótagokkal szóösszetételt alkotnak – jelöletlen birtokos vagy jelentéssűrítő alakzatok.

androgén *androgének*, *androgénje* | *androgenizáció*, *androgenézis* | *androgénbioszintézis*, *androgénérzékenység*, *androgénhatás*, *androgénindex*, *androgénjelek*, *androgénjelfogó*, *androgénképzés*, *androgénképződés*, *androgénkötő fehérje*, *androgénmutató*, *androgénpótlás*, *androgénreceptor*, *androgénrezeptancia*, *androgénszérumszint*, *androgénszint*, *androgénszintézis*, *androgénszubsztitúció*, *androgéntermelés*, *androgéntermelő daganat*, *androgéntevékenység*, *androgéntöbblet*, *androgéntúlsúly*, *androgéntúltengés*, *androgéntúltermelés* | ~ *daganat*, ~ *hormon*, ~ *molekula*, ~ *petefészkek-daganat*, ~ *pseudohermafroditizmus*, ~ *típusú kopaszodás* | *hyperandrogenaemia*, *hyperandrogenismus*, *hypoandrogenaemia*, *hypoandrogenismus*, *szérumandrogénszint*, *összandrogén* | *hiperandrogén állapot/hatás*, *hypoandrogén állapot/hatás*

antigén *antigének*, *antigén* | *antigénbemutató*, *antigénfelismerő*, *antigénhatás*, *antigénjelfogó* (olyan jelfogó, amelyik köti az antigént), *antigéntevékenység*, | ~ *fehérje* (olyan fehérje, amelyik antigén tulajdonságú), ~ *jelfogó* (olyan fehérje, amelyik antigén tulajdonságú)

ORVOSSZOCIOLÓGUS, ORVOS SZOCIOLÓGUS, ORVOS-SZOCIOLÓGUS

Mi a jelentésük?

Berényi Mihály

Ha például szegénységsszociológus az a kutató, akinek a szakterülete a szegénység, akkor az orvosszociológus az orvostársadalom valamilyen szociológiai kérdésével foglalkozó szociológus. De akkor mivel foglalkozik az orvosmeteorológus? Nem az orvosokkal, hanem az időjárás élettani hatásaival. Ha a meteorológus orvos is, akkor viszont orvos meteorológust kellene írunk (MONY 2015/1: 72–73.). Az orvos szociológus olyan diplomás orvos, aki szociológiával (is) foglalkozik. Az *orvos-szociológus* írásmód használatára nem tudok jó példát mondani. Olyan ember, akinek két szakmája van? Az idézett MONY-közleményben *orvos pszichológust* olvashatunk. Ez nem két szakma, csak egy szakma és egy szakterület? Borogyin vegyész-zeneszerző volt vagy vegyész zeneszerző? A zűrzavar akkor lesz teljes, ha a tanári szakokra is kitérünk (biológus-matematikus/biológus matematikus).

Kovács Éva

- orvosszociológus*: az a szociológus, aki az orvosok szociológiai helyzetével foglalkozik
- orvos szociológus*: az a szociológus, aki orvos is
- orvos-szociológus*: ezt én csak a szakpárra használnám például: Kovács Géza elvégezte az *orvos-szociológus szakpárt*. (Dr. Ittész Dániel véleménye)
- orvos-szociológus*: ha szociológus és orvos is

A legutolsóval én személy szerint nem értek egyet, mert szerintem *orvos-szociológus* szakpár nincsen, egyiket az orvosin, másikat a bölcsészkaron lehet elvégezni, tudomásom szerint.

Kuna Ágnes

orvosszociológus: orvosokkal, orvosi témával foglalkozó szociológus, *orvos-szociológus*: például közöttük levő együttműködés, vagy *orvos-szociológus konferencia*.

Laczkó Krisztina

Az *orvos-szociológus* az, aki orvos és szociológus is. Az *orvosszociológus* az, aki orvosszociológiával foglalkozik. Az az orvos, aki szociológiával foglalkozik, épp a főnévi jelző miatt és a szerkezet okán *szociológus orvos* lenne.

Az *orvos szociológus* az, aki szociológus, és mellelleg gyógyít is, ez kevésbé releváns.

Ludányi Zsófia

Nehéz kérdés, ezt a hármasságot tulajdonképpen minden foglalkozásnévvel el lehet játszani. Segítség lehet (bár nem teljesen ugyanaz): <http://helyesiras.mta.hu/helyesiras/blog/show/programozo-muvesz>.

Véleményem szerint az *orvosszociológus* esetén orvosi szociológiával (orvosszociológiával) foglalkozó személyről van szó. Az *orvos-szociológus* mellérendelés, az illetőnek két szakmája van, olyan, mint a *szerkesztő-műsorvezető*.

Az *orvos szociológus* pedig olyan szociológus, aki egyben orvos is, főnévi jelzős összetétel. Nem érzek lényeges jelentéskülönbséget a kötőjeles és e között az írásmód között, utóbbi esetben talán inkább mintha jobban hangsúlyoznánk azt, hogy szociológusról van szó, aki mellékesen orvos is. Míg a mellérendelésnél egyformán hangsúlyozzuk mindkét szakmát. Bevallom, meglehetősen bizonytalan vagyok e téren, érdemes lenne még véleményeket kérni.

ÖSSZEGRZÉS (Bószte Péter):

Kötőjellel írva kétféle végzettségre utal. Az *orvos-szociológus* az, aki orvos és szociológus is, mindkettőben van végzettsége. Hasonlóan *orvos-genetikus* (orvos és genetikus is), *orvos-pszichológus* (orvos és pszichológus), *szerkesztő-író* (író és szerkesztő is).

Egybeírva (*orvosszociológus*) a foglalatosságot jelöli. Az a személy, aki orvosszociológiával foglalkozik.

Különírva (*orvos szociológus*) olyan szociológiával foglalkozó egyén, aki orvos. Nem szociológus, mert nincs végzettsége, mégis foglalkozik szociológiával.

SUBSTRATUM/SZUBSZTRÁTUM, SZUBSZTRÁT METILÁCIÓ, METILEZ, METILÁL, METILÁLT, METILEZETT FOSZFORILÁCIÓ, FOSZFORILEZ, FOSZFORILÁL

Melyik a helyes?

Berényi Mihály

Szubsztrátum. A *szubsztrát* nekem olyan rövidülés, mint a piacon burgonyából lett *burgi*.

Metilez, metilezett, propilez, alkilez, észterez, acetilez, foszforilez, foszforilezett. Mint *vizez, rezez, cserepez* – ezeket érzem magyarosnak, 'vízzel, rézzel, cseréppel csinál valamit'. A *metilál* szerinti magyar igét most nem talállok (Az *-ál* toldalék ugyan igeeképző: *ugrál, kószál*, de ez nem az *ugrával* meg a *kószával* csinál valamit.)

A *bevizez* meg *berezel* egészen más.

Ludányi Zsófia

A szótárban: *substratum* → *szubsztrátum*, vagyis az utóbbi a javasolt alak a szótár szerint.

A szótárban: *metilezés*, az igei alak tehát *metilez*.

A szótárban *foszforilezés* szerepel, az igei alak ennek alapján *foszforilez*.

A *szubsztrátmetiláció* jelentését nem ismerem, de eléggé összetett szónak tűnik.

Varga Csaba

A *szubsztrátum/szubsztrát* kérdésében (csak így magyarul írnák a biológusok) magam sem látok tisztán. Egyik tekintélyes hidrobiológust kérdeztek egyszer, mi a különbség az *alzat* és az *aljzat* között? Válasza: az egyik szubsztrát, a másik szubsztrátum. Én a *szubsztrátot* egyszerűen pongyolának tartom (körülbelül olyan, mintha *effektet* mondanánk *effektus* helyett), de többek szerint van különbség aszerint, hogy melyik biológiai szakterületről van szó. Egy élőlény növekedhet egy *szubsztrátumon* ('aljzaton'), de bonthatja is enzimeivel (akkor *szubsztrátként* használítja). Más a helyzet a biokémiában, ott *enzim-szubsztrát(um)* kapcsolatról beszélünk, mindkettőt használják egy adott szövegtesten belül is. Szerintem egyszerűen nem kellene szabályozni a használatukat.

A *metilezés* (*foszforilezés, halogénezés* stb.) kémiai reakciók, vagyis ebben a kérdésben a kémiai nevezéktan a döntő. Az orvosi szakirodalom például a *metilezés* helyett a *metilációt* (vagy *metilálást*) használja. Nem helyes, de nem hiszem, hogy hatékonyan lehetne ez ellen küzdeni.

ÖSSZEGRZÉS (Bószte Péter):

A *szubsztrátum* szót magyarul írjuk – az Idegen szavak szótárában (Tolcsvai Nagy 2007) csak ebben a formában fordul elő. Többjelentésű főnév, egyetlen magyar szóval nem helyettesíthető, de egy-egy jelentésében található magyar megfelelő; ezzel a *szubsztrátum/szubsztrát* kettősség elkerülhető. Jelentése az orvosi-biológiai nyelvben kétféle: 'alapanyag, alapállomány, alapréteg (aljzat), táptalaj', illetőleg az a molekula, amelyet az enzim átalakít; az utóbbit célmolekulának nevezhetjük (enzim-célmolekula kapcsolat).

szubsztrátum szubsztrátumot, szubsztrátummal, | szubsztrátumfajlagos

A *szubsztrát* inkább szóösszetételi tag (*szubsztrátmolekula, szubsztrátspecifikus, szubsztrátspecificitás*). Célszerű ezeket magyar szavakkal helyettesíteni, ha lehet.

A kémiai folyamatok szavai helyesen: *metilez/metilezés; foszforilez/foszforilezés*.